

YENGEÇ SENDROMU “BEN YAPAMAZSAM SEN DE YAPAMAZSIN”: ÖLÇEK GELİŞTİRME ÇALIŞMASI

Burcu ÜZÜM^{1*}, Yasemin ÖZDEMİR²

^{1*} Distance Education, Kocaeli Vocational School, Kocaeli University, Kocaeli, Turkey.

² Human Research Management, Faculty of Business, Sakarya University, Sakarya, Turkey.

*Corresponding Author

E-mail: burcugokay@gmail.com

ÖZET

Örgütsel davranış yazınında “karanlık yüz” olarak ifade edilen araştırmalar olduğu görülmektedir. “Ben yapamazsam sen de yapamazsın” düşüncesiyle kendini gösteren Yengeç Sendromu, yengeçlerin ağız açık bir fıçıdan çıkamamaları üzerinde kurulu bir metaforu temsil etmektedir. Yengeç Sendromu insan doğasının karanlık yüzünü yansıtmaktadır. Bu araştırmanın amacı; yazın taraması sonucunda Yengeç Sendromunun ölçülebilmesini sağlayacak bir ölçek geliştirme çalışmasının eksikliğini gidermektir. Araştırma 303 çalışanın katılımıyla gerçekleştirilmiştir. Uzman görüşleri ve yazın taramasıyla 17 maddelik ölçek formu oluşturulmuş, 50 kişilik bir pilot uygulama yapılmıştır. Elde edilen verilerin açımlayıcı faktör analizine uygun olduğu görüldüğünde araştırma genişletilmiştir. Açımlayıcı faktör analizinde Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) katsayısı (.75) ve Bartlett küresellik testinin anlamlılık düzeyinin [$\chi^2(136) = 1214.058, p = .000$] kabul edilebilir olduğu görülmüştür. Açımlayıcı faktör analizinde kabul edilebilir faktör yükü 0.50 olarak kabul edilmiştir. Açımlayıcı faktör analizi sonucunda 17 maddelik ölçek 5 maddeye düşürülmüş ve tek faktöre dağıldığı belirlenmiştir. Tek faktöre dağılan ölçek modeli oluşturularak doğrulayıcı faktör analizi gerçekleştirilmiştir. Doğrulayıcı faktör analizi sonucunda elde edilen uyum iyiliği değerlerinin $\chi^2(6.600, N=303)$, $\chi^2/sd = 1.650$, $RMSEA = 0.046$, $CFI = 0.99$ olduğu görülmüştür. Uyum iyiliği değerleri iyi uyum göstermektedir. Beş maddeden oluşan Yengeç Sendromu Ölçeğinin cronbach alfa iç tutarlılık katsayısı .74 olarak bulunmuştur. İç tutarlılık katsayısı ile ölçeğin güvenilir olduğu da doğrulanmıştır.

Anahtar kelimeler: Örgütsel davranış, Yengeç sendromu, Ölçek geliştirme, Gerçeklik ve Güvenirlilik.

CRAB SYNDROME “IF I CAN’T DO IT, YOU CAN’T DO IT”: SCALE DEVELOPMENT STUDY

ABSTRACT

There are studies referred to as the “dark side” in organizational behavior literature. Crab Syndrome, which manifests itself with the thought, “If I can’t do it, you can’t do it” represents a metaphor for a crab’s inability to get out of an open barrel. Crab Syndrome represents the dark side of human nature. This research aimed to develop a scale to enable the measurement of Crab Syndrome through literature review. A 17-item scale form was created and a pilot study of 50 people was conducted. When the obtained data were suitable for exploratory factor analysis, the study was expanded. In the exploratory factor analysis, the significance level of the Kaiser-Meyer-Olkin coefficient (.75) and Bartlett’s test of sphericity [$\chi^2(136) = 1214.058, p = .000$] were found to be acceptable. Acceptable factor loading was considered 0.50. As a result, it was determined that the 17-item scale was reduced to 5 items and distributed to a single factor. Confirmatory factor analysis was performed by creating a scale model distributed to a single factor. The goodness of fit values obtained as a result of the confirmatory factor analysis were found to be $\chi^2(6.600, N = 303)$, $\chi^2/df = 1.650$, $RMSEA = 0.046$, $CFI = 0.99$. The goodness of fit shows good harmony of values. The Cronbach alpha internal consistency coefficient of the Crab Syndrome

Scale, which consists of five items, was found to be .74. The reliability of the scale was confirmed by the internal consistency coefficient.

Keywords: *Organizational behavior, Crab syndrome, Scale development, Validity, Reliability.*

GİRİŞ

Örgütsel davranışın olumsuz, karanlık yüzü gibi ister toplum ister örgüt içerisinde istenmeyen davranış olarak ifade edilen araştırmalar 1990'lardan itibaren örgütsel davranış yazınında yer almaya başlamıştır (Andersson ve Pearson, 1999; Binboga vd., 2018; Ozdemir ve Uzüm, 2019; Schilpzand vd., 2016). Araştırmacılar tarafından örgütsel davranışın karanlık yüzü olarak incelenen kavramların iş yeri şiddeti, saldırganlık, mobbing, kariyerizm, narsisizm, Makyavelizm, psikopati temelli üretim karşıtı ya da sapkın iş davranışları olduğu görülmektedir (Schilpzand vd., 2016). Örgütlerde olumsuz davranışlar; ahlaki değerlere sahip bireyler tarafından kabul edilemeyen etik temelden uzak, yasa dışı, güç kazanmaya yönelik veya intikam alma odaklı, sistemli bir şekilde gerçekleştirilen ve başkalarına zarar verme niyetiyle yapılan haksız davranışlardır (Binboga vd., 2018; Miller, 2019; Tagle, 2021). Olumsuz yönüyle ele alınan örgütsel davranış, organizasyon, bireysel ve grup düzeyinde gerçekleşebilirken (Pegues, 2018); psikodinamik süreçlere veya kişisel, etkileşimsel ve çevresel faktörlere odaklanılarak incelenmektedir.

Örgütlerde karşılaşılan olumsuz davranışlar olarak; küçümseme veya aşağılama, önemli bir kaynağı veya bilgiyi kasıtlı olarak hedefteki kişiden gizleme, hakaret etme veya bağırma, kendi hatasının suçunu başkalarına atma, dedikodu, çalışma arkadaşlarıyla konuşmama veya onları dinlememe hatta onları görmezden gelme ve iş yerindeki sosyal ortamın dışına itme gibi davranışlar yengeç sendromuna neden olmaktadır (Andersson ve Pearson, 1999; Pegues, 2018; Reich ve Hershcovis, 2015; Tagle, 2021). Yazın taraması sonucunda araştırmacıların değindiği bir kavram olarak kaldığı ve yengeç sendromunu ölçmeye yönelik ölçek geliştirilmediği görülmüştür. Bu araştırma da alan yazınındaki bu eksikliği gidermek amacıyla yapılmıştır.

Kavramsal Çerçeve

Yengeç sendromu; bir balıkçı metaforu olarak yengeçlerin avlanması durumunda karşılaşılan bir durumu simgelemektedir. Balıkçı yengeçleri tuttuktan sonra onları ağız açık bir fıçıya koyar ancak yengeçler birbirlerinden bağımsız bir şekilde birer birer tırmanarak fıçıdan çıkabilecek durumdadırlar. Fıçıdan çıkmak için uğraşan bir yengeç diğer yengecin üzerine tırmandığında hepsi birden tekrar fıçının içine düşer, bu davranış sonunda tüm yengeçler fıçıda kalır (Thomas, 2004). Yengeç sendromu; yengeçlerin gözlemlenmesiyle bu davranışa atıfta bulunmaktadır.

Psikolojik ve sosyolojik bir olgu özelliği taşıyan yengeç sendromu; Amerika'da yaşayan azınlık olarak ifade edilen siyah tenli insanların başarılarına ve saygınlıklarına engel olmak için harcanan çabalar olarak tanımlanmaktadır (DeGruy, 2005). Bulloch'a (2013) göre; yengeç sendromu ya da "yengeç zihniyeti" herkesin eşit seviyede kalmasını sağlayıcı ve bu eşitliği bozacağı varsayılan başarılı bireyleri "aşağı çekmeyi" ifade eden olumsuz kültürel bir eğilimi

tanımlamaktadır. Diğer bir deyişle yengeç sendromu, bir kişinin kendisinden daha üstün performansa sahip olduğunu düşündüğü kişi ya da kişileri aşağı çekmeye çalışan davranışların tümüdür (Sarangi, 2014; Spacey, 2015). Kıskançlık ya da nefret duygularını yansıtır (Spacey, 2015); “Birbirini çekememe”, “Eğer yapamazsam, sen de yapamazsın”, “Eğer başarılı olamazsam, sen de olamazsın”, “Eğer daha fazlasını başaramazsam, sen de başaramazsın” düşüncesi ekseninde gerçekleştirilen olumsuz bir davranıştır (Caples, 2016).

Pegues (2018) iş yerinde iş görememezlik yaratan, grup normlarını ihlal eden düşük statülü bireylerin, çalışma ortamındaki diğer insanlara zarar verici, onları küçük düşürmeye çalışan, onların morallerini bozmaya yönelik niyetlerini yengeç sendromu olarak tanımlamaktadır.

Diğer bir ifade ile toplumsal açıdan kabul gören ahlaki kurallarının dışında kişiler arası etkileşim içerisinde karşı tarafın üstün performansını kabul etmemeye ve başarısını engellemeye yönelik gerçekleştirilen fiziksel veya ruhsal açıdan zarar vermeye yönelik tüm davranışlar yengeç sendromu çatısı altında değerlendirilebilmektedir (Ozdemir ve Uzun, 2019).

Beğenme, hoşlanma ne kadar insan doğasına ait bir duyguya; kıskanma da o kadar insan doğasına ait bir duygudur. Kısacası; yengeç sendromu olumsuz duygular çağrışırsa da aynı zamanda insan olmanın bir parçasıdır (Soubhari ve Kumar, 2014). Yengeç sendromunun nedenleri olarak kabul edilen kıskançlık, benlik ve özgüven ile ilgili olumsuzluklar, narsistik, korku ve kaygı gibi insan psikolojisi ve insan olmaya dair kavramları aşağıdaki şekilde açıklamak mümkündür (Caples, 2016; DeGruy, 2005; Dincer, 2017; Karacan Ozdemir, 2016; Ozsoy ve Ardic, 2017; Padilla vd., 2007; Pegues, 2018):

Kıskançlık: Sevgi olgusuna ulaşmak amacıyla rakipleri elemeye yönelik arzu olarak tanımlanabilir.

Benlik saygısı: Kişinin kendini değerli, başarılı olarak algılaması ve başkaları tarafından kabul gördüğünü hissetmesidir. Bu duyguları yaşayamayan bir kişinin düşük benlik saygısına sahip olduğu söylenebilir. Düşük benlik saygısı, kendini yetersiz hissetme duyguları kıskançlığı tetiklemektedir.

Özgüven eksikliği: Düşük özgüven; kişinin kendini “önemsiz, işlevsiz ve değersiz” hissetmesidir. Bu duygu kişide stres yaratır, çevresine uyum gösteremez ve bu hisle başa çıkmak için savunma mekanizması geliştirebilir. Özetle; yengeç sendromu başarılı olan kişiye karşı kıskançlık, kıskançlık, korku, panik duygularının hakim olduğu düşük özgüvenli kişiler tarafından gerçekleştirilir.

Hubris: Bireyin kendine aşırı derecede güven duymasıyla diğer kişileri hor görmesine neden olan abartılı gurur ve kibir anlamına gelmektedir.

Narsizm: Karizma ve gücü kişiselleştiren kibir, zevk ve bencilliğin odağında hakimiyet ve büyülenme duygusuna sahip kişiyi ifade etmektedir. Kişinin sahibi olamadığı bazı özelliklerini ve giderilemeyen psikolojik ihtiyaçlarını baskılamak için yapılandırıldığı abartılı benliktir.

Korku: Tehdit olarak ya da tehlikeli olarak anlamlandırılan bir durum için verilen tepkidir.

Kaygı: Korkuyla birbirine benzer kavramlar olmasına rağmen, kaygıyı meydana getiren durum muğlaktır. Ancak kaygı; “bireyin bir durumu veya nesneyi varlığına tehdit olarak gördüğünde

yaşadığı gerginlik” olarak tanımlanabilir (Cinar ve Yenipinar, 2019). Kısacası; korkunun aşırı hali gelecekle ilişkili olarak kaygıya neden olur.

Özetle; yengeç sendromu, sosyal karşılaştırma süreciyle birlikte kişilik bozuklukları olarak sayılan kıskançlık, narsisimin yanı sıra düşük benlik saygısı, özgüven eksikliği, korku, kaygı, stres, kişinin kendini yetersiz ve değersiz hissetmesi gibi duygularla harmanlanan ve içinde bulunulan ortamın koşulları ile etkileşimde gerçekleşen bir olgudur. Aydın ve Oguzhan (2019) ise yengeç sendromuna kıskançlık, bencillik gibi duyguların yanı sıra hakkaniyetten yoksun hissetmenin neden olduğunu belirtmişlerdir.

Yengeç sendromuyla ilişkilendirilen çalışmaların öğrencilerin performansları (Spacey, 2015), çalışma arkadaşları desteği (Marques, 2009), iş stresi (Soubhari ve Kumar, 2014) gibi konular olduğu görülmektedir. Ayrıca Aydın ve Oguzhan (2019) sağlık çalışanlarıyla yengeç sendromunu görüşme yöntemiyle ele aldıkları belirlenmiştir. Bu tespit yengeç sendromunun gruplar ve bireyler arasındaki rekabet davranışı olarak ve örgütsel düzeyde yeterince incelenmediğini düşündürmektedir. Alan yazınında yengeç sendromu kavramını yeterli derecede ölçebilecek bir ölçek bulunamadığından örgütsel alanda mevcut eksikliği gidermek amacıyla bu araştırma kurgulanmıştır.

YÖNTEM

Çalışma Grubu

Ölçek geliştirme çalışması için hazırlanan ölçek sorularının bulunduğu formun uygulaması bir örgüte bağlı çalışanlar üzerinde yapılmıştır. Elden ve online olarak sunulan ölçek formu, uygulamaya katılmak isteyen çalışanlara uygulanmıştır. Gönüllü olarak çalışmaya katılan çalışanlar 348 kişidir. Formların değerlendirme aşamasında 32 kişinin soruların hepsini aynı şık olarak işaretlediği, 13 kişinin de elden dağıtılan formlardaki bazı soruları boş bıraktığı görülmüş ve bu formlar analiz kapsamı dışında bırakılmıştır. Toplam 303 adet analiz kapsamına dahil edilmiştir.

Veri Toplama Aracı

Ölçek geliştirme sürecine öncelikle alan yazın incelemesi yapılarak başlanmıştır. Kavramı niteleyen özellikler belirlenerek ölçek maddeleri oluşturulmuştur (Bayer ve Baykal, 2018). Ölçek formunda yer alan maddelerin anlaşılabilir olmasına, dilinin sade ve açık olmasına dikkat edilmiştir (Ekici vd., 2012). Ölçek geliştirme sürecinde beş kişiden oluşan uzman görüşlerinden de yararlanılmıştır (Sahin ve Boztunc Ozturk, 2018). Uzman görüşleri ölçeğin kapsam ve yüzeysel geçerliliğinin ölçülmesine yardımcı olmaktadır (Yesilyurt ve Capraz, 2018). 17 maddeden oluşan ölçek formu pilot örneklem grubuna uygulanmıştır. Pilot uygulama ölçek formunun anlaşılabilirliğini, tutarlılığını ölçmektedir (Ozturk ve Cerci, 2019). Pilot uygulama 2019 yılı temmuz-ağustos aylarında gerçekleştirilmiş ve 50 kişilik bir gruba uygulanmıştır. Pilot uygulamada kullanılan ölçek formu değişiklik gerektirmemiş nihai çalışmada kullanılmıştır. Pilot uygulamada kullanılan örneklem nihai ölçek geliştirme ve test etme

çalışmasına dahil edilmemiştir. Asıl uygulama eylül 2019-aralık 2019 tarihleri arasında gerçekleştirilmiştir. Likert tipi ölçeğin sosyal bilimlerde tutum ölçmek için uygun olduğu bilinmektedir (Bayat, 2014). Formdaki ifadeler 5’li likert tipi şeklinde en düşük “1 kesinlikle katılmıyorum”, en yüksek “5 kesinlikle katılıyorum” arasında derecelendirilmiştir.

Verilerin Analizi

303 çalışandan elde edilen veriler doğrultusunda geçerlilik ve güvenilirlik analizleri yapılmıştır. Yapılan analizler sonucunda örneklem büyüklüğünün faktör analizinin yapılmasının uygun olduğuna karar verilmiştir (Tabachnick ve Fidell, 2001; Sahin ve Boztunc Ozturk, 2018). Yengeç Sendromu ölçeğinin yapısal geçerliliğini sınamak için açımlayıcı faktör analizi (AFA) yapılmıştır. Ölçeğin güvenilirliğini ölçmek için güvenilirlik analizi, açımlayıcı faktör analizi sonucunda ortaya konan faktör yapısını doğrulamak için doğrulayıcı faktör analizi (DFA) uygulanmıştır (Yaslioğlu, 2017). Ölçekte yer alan maddelerin güvenilirlikleri için Cronbach Alpha katsayısı hesaplanmıştır. Analizler SPSS 21 ve AMOS programı kullanılarak gerçekleştirilmiştir.

BULGULAR

Ölçeğin yapı geçerliliğini sınamak amacıyla açımlayıcı faktör analizi (Meydan ve Sesen, 2015) yapılmadan önce 7 ve 13 maddeler olumsuz olarak ifade edildiğinden ters kodlanmıştır. Daha sonra tüm maddelere açımlayıcı faktör analizi uygulanmıştır. Madde faktör yükü alt sınırı 0,50 olarak kabul edilmiştir.

Örneklem yeterliliğinin ve verilerin faktör analizine uygunluğunu kontrol etmek için KMO ve Bartlett’s test değerine bakılır. KMO kat sayı değerinin en az 0.50 olması beklenilir. Bu değer 0.70-0.80 arası ise iyi, 0.80-0.90 arası ise mükemmel olarak değerlendirilir (Uyumaz vd., 2016). Açımlayıcı faktör analizinde Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) katsayısı (.75) olduğu belirlenmiştir. Verilerin çok değişkenli normal olduğunun kabul edilmesi için Bartlett testi sonucuna bakılır (Koyuncu ve Kilic, 2019). Bartlett küresellik testinin anlamlılık düzeyi [$\chi^2(136) = 1214.058, p = .000$]’dir. Bartlett test değerinin anlamlı olduğu da görülmektedir ($p < 0.01$). **Tablo 1’** de KMO ve Bartlett’s test değerleri sunulmuştur.

Tablo 1. KMO ve Bartlett’s Test Değerleri

Kaiser-Meyer-Olkin		0,754
Bartlett’s Testi	χ^2	1214.058
	Serbestlik derecesi	136
	Sig.	0.000

Örneklem büyüklüğü için çeşitli görüşler bulunmaktadır. Comrey ve Lee (1992) madde sayısının örneklemin onda biri olması gerektiğini belirtirken örneklem sayısının en az 200 olması gerektiğini ifade etmektedir (akt. Koyuncu ve Kilic, 2019).

Sosyal bilimlerde faktör analizi için en çok kullanılan yöntem temel bileşenler analizidir (Aksu vd., 2017). Faktör analizinde en uygun sayıda bağımsız faktör elde etmek ve faktörler arasında

bir ilişki olduğu varsayımıyla varimax rotasyonunun kullanılması genel olarak tercih edilen bir yöntemdir (akt. Yaslioglu, 2017). Bu şekilde faktörler kendileriyle yüksek ilişki içerisinde olan maddeleri bulmaktadırlar. Bu durum faktörleri daha kolay yorumlanabilir hale getirmektedir (Tabachnick ve Fidell, 2001).

Faktör analizinde faktör yük değerinin işareti göz ardı edilerek en az 0.30 değerini sağlayan faktörler analize tabi tutulabilir. Örneklem büyüklüğüne göre faktör yük değerinin kabul sınırı 0.30, 0.40 ya da 0.50 olarak da kabul edilebilmektedir (Yaslioglu, 2017; Yesilyurt ve Capraz, 2018).

Tablo 2. Yengeç Sendromu Ölçek Maddeleri ve Faktör Yükleri

Madde ifadeleri	1.Faktör	2.Faktör	3.Faktör	4.Faktör	5.Faktör
YS2.Çalışma arkadaşlarımın benden başarılı olması beni korkutur.	,796				
YS7.Çalışma arkadaşlarımın benden başarılı olmasını istemem.	-,745				
YS1.Çalıştığım örgütte yalnızca kendimin başarılı olmasını isterim.	,662				
YS17.Çalışma arkadaşlarımın benden başarılı olması beni kaygılandırır.	,605				
YS6.Kıskanç bir yapıya sahibimdir.	,582				
YS4.Kendime karşı özgüvenim yüksektir.		,817			
YS3.Başarı odaklıyım.		,752			
YS9.Güç sahibi olduğumu düşünüyorum.		,668			
YS8.Karizma sahibi olduğumu düşünüyorum.		,544			
YS5.Rekabet odaklıyım.		,542			
YS10.Çalışma arkadaşlarıma kaba davranırım.			,792		
YS11.Çevremdeki insanları hor görürüm.			,788		
YS15.Çalışma arkadaşlarıma onları kıracak sözler söyleyebilirim.				,687	
YS16.Çalışma arkadaşlarıma fiziksel olarak zarar verebilirim.				,559	
YS13.Çalışma arkadaşlarımla iş dışında pek konuşmam.					-,728
YS12.Çevremdeki kişilerin benden başarılı olduğunu düşünürüm.					,688
YS14.Çalışma arkadaşlarımla görmezden gelirim.					,621

Tablo 2'de açımlayıcı faktör analizine göre faktörler ve yük değerleri görülmektedir. 0.60 ve üzeri yük değerleri yüksek olarak değerlendirilmektedir (Uyumaz vd., 2016). Çalışmada kabul edilebilir faktör yük değeri 0.50 olarak kabul edilmiştir. Açımlayıcı faktör analizi sonucunda ölçek maddelerinin beş faktöre dağıldığı belirlenmiştir. Faktörlere ilişkin özdeğer ve açıkladığı

toplam varyans oranı **Tablo 3**'te gösterilmiştir. Beş faktöre dağılan ölçek maddelerinin açıkladığı toplam varyans oranının 58.585 olduğu görülmektedir.

Tablo 3. Açımlayıcı Faktör Analizinin Özdeğer ve Açıklanan Varyans Değerleri

Faktör	Özdeğer	Açıklanan varyans	Açıklanan toplam varyans
1	3,547	20,864	15,203
2	2,539	14,933	29,123
3	1,698	9,988	39,398
4	1,140	6,708	49,006
5	1,035	6,091	58,585

Kabul edilebilir faktörün en az üç maddeden temsil edilmesi gerekir (Karaman vd., 2017: 1180). Tek ya da iki maddenin bir faktörü temsil edemeyeceği görüşüne göre, 3. faktöre dağılan Madde 10 ve madde 11'in analizden çıkarılmasına karar verilmiştir. Benzer bir durumda 4. faktöre iki madde olarak dağılan madde 15 ve madde 16 analizden çıkarılmıştır.

Tekrarlanan açımlayıcı faktör analizi ile maddeler dört faktöre dağılmıştır. 4. faktöre yüklenen madde 8 ve madde 9 analizden çıkarılmıştır. Maddelerin analizden çıkarılmasıyla yinelenen açımlayıcı faktör analizi ile maddeler 3 faktöre dağılmıştır. Yinelenen açımlayıcı faktör analizi sonrası birinci faktörden sonraki faktörlerin açıkladığı varyans oranının düştüğü görülmüştür (Aksu vd., 2017). Analizden çıkmasına karar verilen maddeler sonrası maddelerin tek faktörde toplanmasına karar verilmiştir. Ölçeğin tek bir faktörü temsil ettiğine karar verilecekse o faktörün açıkladığı varyans oranının % 30 olması istenmektedir. Ayrıca birinci faktör öz değeri ile ikinci faktör öz değeri arasında üçte bir oran olması beklenilir (Aksu vd., 2017; Ekici vd., 2012).

Sırasıyla YS1'in faktör yükünün 0.720, YS17'nin faktör yükünün 0.698, YS2'nin 0.681, YS7'in faktör yükünün -0.670, YS6'nın faktör yükünün 0.570 olduğu görülmüştür. YS14, YS13, YS5, YS3, YS12 ve YS4'ün faktör yük değerleri 0.50'nin altında kaldığından analizden çıkarılmıştır. Tekrarlanan açımlayıcı faktör analizinin faktör dağılımı serbest bırakılmış ve tek faktöre dağıldığı görülmüş ve **Tablo 4**'te gösterilmiştir.

Tablo 4. Tek Faktöre Dağılan Faktör Yükleri

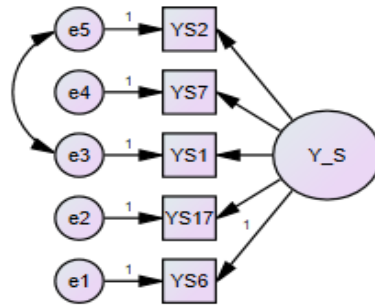
Madde	Faktör yükü
YS1	,803
YS17	-,744
YS2	,696
YS7	,689
YS6	,586

Tek faktör altında toplanan maddelerin KMO değerinin 0.762; Bartlett's test değerinin X^2 'sinin 331,638; serbestlik derecesinin 10; anlamlılık değerinin (sig) 0,000 olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca faktörün öz değerinin 2.501 olduğu açıkladığı varyans değerinin 50.015'e yükseldiği

belirlenmiştir. Ölçek geliştirme çalışmaları için açıklanan varyans değerinin % 40 ve üzerinin alan yazınında kabul edildiği bilinmektedir (Aksu vd., 2017).

Açıklayıcı faktör analizi sonucunda doğrulayıcı faktör analizine geçilmiştir. Doğrulayıcı faktör analizi için AMOS’ da genellikle Maksimum Olabilirlik “Maximum Likelihood (ML)” istatistiği kullanılır (Yaslioglu, 2017). Açıklayıcı faktör analizi ile tek faktör altında toplanan maddeler daha geniş ve kapsamlı bir üst değişken altında toplanarak tek faktörlü model olarak **Şekil 1**’de gösterilmiştir.

Şekil 1. Tek Faktörlü Doğrulayıcı Faktör Analiz Modeli

Tek faktörlü modelin test edilmesiyle elde edilen uyum indeksleri **Tablo 5**'te sunulmuştur. e3 ve e5 arasında modifikasyon yapılmıştır. Modelin doğruluğunun test edilmesi için bazı indeksler incelenir. Bu indekslerden en sık kullanılanları ki-kare (iyilik uyumu), χ^2/sd (iyilik uyumu/serbestlik derecesi), sd (serbestlik derecesi), GFI (uyum iyiliği indeksi), CFI (karşılaştırılmış uyum iyiliği indeksi), NFI (normlaştırılmış uyum iyiliği indeksi), AGFI (düzenlenmiş iyilik uyum indeksi) ve RMSEA (yaklaşık hataların ortalama karekökü)'dır (Aksu vd., 2017).

Tablo 5. Yengeç Sendromu Ölçeği Uyum İyiliği İndeksleri

Uyum iyiliği ölçüleri	Önerilen model	İyi uyum	Kabul edilebilir uyum
χ^2	6.600	-	-
Sd	4	-	-
χ^2 /sd	1.650	≤ 3	3-5
CFI	0.992	$\geq 0,95$	0,94-0,90
NFI	0.980	$\geq 0,95$	0,94-0,90
GFI	0.991	$\geq 0,95$	0,94-0,90
AGFI	0.966	$\geq 0,95$	0,94-0,90

RMSEA	0.046	$\geq 0,05$	0,94-0,90
-------	-------	-------------	-----------

Doğrulayıcı faktör analizi sonucunda yengeç sendromu ölçeğinin uyum iyiliği değerlerinin χ^2 (6.600, N=303), $\chi^2/sd= 1.650$, RMSEA=0.046, CFI= 0.99'dir. **Tablo 5** incelendiğinde modelin iyi uyum gösterdiği görülmektedir (Aksu vd., 2017; Tabachnick ve Fidell, 2001). Doğrulayıcı faktör analizinin açımlayıcı faktör analizini onayladığı görülmüştür. Son olarak güvenilirlik analizi yapılmıştır.

Güvenirlik analizi 5 madde ile gerçekleştirilmiştir. YS1, YS2, YS6, YS7, YS17 maddelerinden oluşan yengeç sendromu ölçeğinin (YS-5) cronbach alfa iç tutarlılık katsayısının 0.742 olduğu görülmektedir. Bir ölçeğin güvenilir sayılabilmesi için cronbach alfa katsayısının 0.70'ten yüksek olması istenilir (Bayer ve Baykal, 2018). Ölçek güvenilirliğinin oldukça güvenilir olduğunu belirtmek mümkündür.

TARTIŞMA

Yengeç sendromu kavramıyla ilgili olarak alan yazın araştırması yapılarak on yedi maddeden oluşan ölçek formu hazırlanmıştır. Uzman görüşlerinin alınmasıyla birlikte pilot uygulama yapılmıştır. Pilot uygulamadan elde edilen veriler doğrultusunda araştırma süreci devam ettirilmiştir.

Ölçek maddelerinde yer alan olumsuz ifadelerden dolayı 7. ve 13. maddeler ters kodlanarak verilere açımlayıcı faktör analizi, doğrulayıcı faktör analizi ve güvenilirlik analizi uygulanmıştır. Açımlayıcı faktör analizine uygun örneklem büyüklüğü için KMO değerinin uygun olduğuna karar verilmiş, Bartlett testinin anlamlı çıkmasıyla faktör yükleri incelenmiştir. Gerçekleştirilen ilk açımlayıcı faktör analizi sonucunda beş faktöre dağılan ölçek maddelerinden iki maddenin bir faktöre dağılması nedeniyle ilgili maddeler analizden çıkarılmış, açımlayıcı faktör analizi devam ettirilmiştir. Son açımlayıcı faktör analizinde tek faktörlü bir yapı ortaya çıkmıştır. İlgili maddelerin faktör yükleri 0,803-0.586 arasında değişmektedir. Bu yapının açıkladığı varyans oranının 50.015 olduğu görülmüştür. Açımlayıcı faktör analizi sonucunda elde edilen tek faktörlü yapıyla doğrulayıcı faktör analizine geçilmiştir.

Doğrulayıcı faktör analizi sonucuna göre genel model uyumu X^2 /sd (1.650) değerinin 3 ve 3'ten küçük, karşılaştırmalı uyum indeksi değerlerinin NFI (0.980), CFI (0.992) değerlerinin 0.95 ve üzeri olması, RMSEA değerinin 0.05 veya daha küçük olması, mutlak uyum indekslerinden GFI (0.991) ve AGFI (0.96) değerlerinin 0.90 ve üzeri olması modelin iyi uyum sağladığının bir göstergesidir (Aksu vd., 2017; Meydan ve Sesen, 2015; Tabachnick ve Fidell, 2001; Yaslioglu, 2017). Geliştirilen ölçeğin cronbach alfa iç tutarlılık katsayısının 0.742 olduğu göz önünde bulundurularak güvenilir olduğunu belirlemek mümkündür.

Türkiye'de kavram olarak duyulan yengeç sendromunu ölçmeye yönelik bir ölçek geliştirilmiş bulunmaktadır. Örgütsel davranış, örgütsel psikoloji yazınında araştırma yapılabilmesi için geçerliliği ve güvenilirliği kanıtlanmış bir ölçektir.

ACKNOWLEDGMENTS: None

CONFLICT OF INTEREST: None

FINANCIAL SUPPORT: None

ETHICS STATEMENT: All procedures performed in the study involving human participants comply with ethical standards.

Kaynakça

- Aksu, G., Eser, M. T., & Guzeller, C. O. (2017). Structural equation applications with exploratory and confirmatory factor analysis. Ankara: Detay Yayıncılık.
- Andersson, L. M., & Pearson, C. M. (1999). Tit for tat? the spiraling effect of incivility in the workplace. *The Academy of Management Review*, 24(3), 452-471.
- Aydin, Z., & Oguzhan, G. (2019). The crabs in a bucket mentality in healthcare personnel: A phenomenological study. *Hitit University Journal of Social Sciences Institute*, 12(2), 618-630.
- Bayat, B. (2014). Scaling, scales and “likert scaling technique in applied social science researches . *Gazi University Journal of Faculty of Economics and Administrative Sciences*, 16(3), 1-24.
- Bayer, N., & Baykal, U. (2018). Improving quality perception scale of health workers. *Journal of Health and Nursing Management* 5(2), 86-99.
- Binboga, G., Egin, E., & Gulova, A. (2018). The dark side of organizational behavior and a research on Turkish literature . *Research of Financial Economic and Social Studies*, 3(1), 382-399.
- Bulloch, H. C. M. (2013). Concerning constructions of self and other: auto-racism and imagining Amerika in the Christian Philippines. *Anthropological Forum*, 23(3), 221-241.
- Caples, C. (2016). Does the “Crabs in a bucket syndrome” still exist?. *available at: 10.11.2018* <https://medium.com/@CEOCaples/does-the-crabs-in-a-bucket-syndrome-still-exist-written-by-derrick-ceo-caples-4b823b2297ff> .
- Cinar, B., & Yenipinar , U. (2019). The relationship between general self-efficacy, occupational anxiety and intention to perform the profession of tourism guiding students. *Anatolia: A Journal of Tourism Research*, 30(3), 153-162.
- DeGury, J. (2005). *Post traumatic slave syndrome: America’s legacy of enduring injury and healing*. Portland: Joy DeGruy Publications Inc.
- Dincer, A. (2017). Fear: Its language, conceptualization, cultural aspect. *International Journal of TLCE (Turkish, Literature, Culture, Education)*, 6(2), 769-798.
- Ekici, E., Ekici, F. T., & Kara, I. (2012). Validity and reliability study of ICT self-efficacy perception scale for teachers. *Pamukkale University Journal of Education*, 31(1), 53-65.
- Karacan Ozdemir, N. (2016). An experimental study: The impact of bibliocounseling on self-esteem of sixth grade students. *Elementary Education Online*, 15(1), 136-147.

- Karaman, H., Atar, B., & Cobanoglu Aktan, D. (2017). The comparison of factor extraction methods used in exploratory factor analysis. *GUJGEF*, 37(3), 1173-1193.
- Koyuncu, I., & Kilic, A. F. (2019). The use of exploratory and confirmatory factor analyses: A document analysis. *Education and Science*, 44(198), 361-388.
- Marques, J. (2009). Sisterhood in short supply in the workplace: It's often the women who hold back their female colleagues. *Human Resource Management International Digest*, 17(5), 28-31.
- Meydan, C. H., & Sesen, H. (2015). *Yapısal eşitlik modellemesi ve AMOS uygulamaları*. Ankara: Detay Yayıncılık.
- Miller, C. D. (2019). Exploring the crabs in the barrel syndrome in organizations. *Journal of Leadership & Organizational Studies*, 26(3), 352-371.
- Ozdemir, Y., & Uzum, B. (2019). Crab syndrome. E. Kaygin ve G. Kosa (Ed.), *Olumsuz Boyutlarıyla Örgütsel Davranış* (125-138). Konya: Eğitim Yayınevi.
- Ozsoy, E., & Ardic, K. (2017). Examining the effects of the dark triad (narcissism, Machiavellianism and psychopathy) on job satisfaction. *Journal of Management and Economics*, 24(2), 391-406.
- Ozturk, A. T., & Cerci, A. (2019). The development of the Turkish teachers's depence on textbooks scale: A validity and reliability study. *The Journal of Mother Tongue Education*, 7(4), 876-897.
- Padilla, A. Hogan, R., & Kaiser, R. B. (2007). The toxic triangle: Destructive leaders, susceptible followers and conductive environments. *The Leadership Quarterly*, 18(3), 176-194.
- Pegues, A. D. (2018). *An investigation into the social and individual conditions that promote instigated acts of workplace incivility between black professionals*. (Doctora thesis) Executive Committee of the Graduate School of Arts and Sciences. Columbia: Columbia University.
- Reich, T. C., & Herscovis, M. S. (2015). Observing workplace incivility. *Journal of Applied Psychology*, 100(1), 203-215.
- Sahin, M.G., & Boztunc Ozturk, N. (2018). Scale development process in educational field: A content analysis research. *Kastamonu Educational Journal*, 26(1), 191-199. doi:10.24106/kefdergi.375863.
- Sarangi, S. (2014). Capturing the Indian 'Crab' behaviour. The Hindu-Business Line.
- Schilpzand, P., Pater, I. E. D., & Erez, A. (2016). Workplace incivility: A review of the literature and agenda for future research. *Journal of Organizational Behavior*, 37, 57-88.
- Soubhari, T., & Kumar, Y. (2014). The Crab -Bucket Effect and its impact on job stress- an exploratory study with reference to autonomous colleges. *International Journal on Recent and Innovation Trends in Computing and Communication*, 2(10), 3022-3027.
- Spacey, S. (2015). Crab mentality, cyberbullying and "name and shame" rankings. available at: 11.11.2018 <https://www.srl.to/u5e2dNha/Crab%20Mentality%2C%20Cyberbullying%20and%20Name%20and%20Shame%20Rankings.pdf>.

Tabachnick, B., & Fidell, L. (2001). *Using multivariate statistic*. Needham Heights: Allyn & Bacon.

Tagle, J. P. (2021). Crab mentality- where does it come from? *available at*: 24.01.2021, <https://usa.inquirer.net/61656/crab-mentality-where-does-it-come-from>

Thomas, B. (2004, November 17). *Mentality harms minorities*. The George-Anne.

Uyumaz, G., Mor-Dirlik, E., & Cokluk, O. (2016). The replication analysis in the explanatory factor analysis: Concept and application. *Abant İzzet Baysal University Journal of Faculty of Education*, 16(2), 659- 675.

Yaslioglu, M. M. (2017). Factor analysis and validity in social sciences: Application of exploratory and confirmatory factor analyses. *Istanbul University Journal of the School of Business*, 46(special issue), 74-85.

Yesilyurt, S. & Capraz, C. (2018). A road map for the content validity used in scale development studies. *Erzincan University Journal of Faculty of Education*, 20(1), 251-264.

